

прот. Іван Гаваньо, викладач Дрогобицької Духовної семінарії

«Великі речі завжди невидимі»

(Антуан де-Сент Екзюпері)

Цей відомий вислів цілком можна застосувати до оцінки подій, пов'язаних з обранням нового Глави УГКЦ та його інтронізацією. Саме дійство було незвичним, величавим, по-справжньому святковим і навіть радісним. Воно стало яскравою ілюстрацією, за висловом Блаженнішого Святослава, «глобального характеру нашої Церкви». Величне дійство ми мали нагоду бачити; слід намагатися узріти за ним і велике.

На Божественній Літургії з нагоди інтронізації Глави УГКЦ молилися представники УПЦ, УПЦ КП та УАПЦ. Це не проста формальність, данина церковній дипломатії та етикету, за цим стоїть велике – наближення Церков Володимирового хрещення. Нечуване за позитивним змістом і відкритістю привітання Блаженнішого Митрополита Володимира. Вперше нашу Церкву названо українською греко-католицькою. Визнано, що під її омофором звершується спасіння душ українців. Найголовніше ж – висловлено сподівання на співпрацю, щоб «знову іменем Христовим» одродити «наш український рай».

Більшість світських, та й чого гріха таїти – і церковних, оглядачів напередодні виборів схилилася до думки, що майбутній Патріарх мав би бути наділеним особливими особистісними якостями: знання іноземних мов, дипломатичний хист, володіння ситуацією в Україні, організаторські здібності, талант менеджера тощо. Усього цього не відмовиш Блаженнішому Святославу. Однак, чи лише такими рисами відзначається служіння Глави Церкви? Безумовно, що ні! Вони важливі, але вторинні, оскільки Церкву будують не адміністративними заходами, а жертвним служінням. Чудово визначив служіння Глави Церкви в образі Митрополита Андрея Шептицького о. Іван Гриньох: «здатність піднятися понад будні і реальність», стягання дару Божого «бачити глибше, якщо мова про історичне минуле, вірніше й об'єктивніше та безпристрасно, якщо мова про теперішність, і вкінці багато далі, якщо брати до уваги прийдешне». Одним словом, основна якість Глави Церкви – мати «пророчу візію», розуміти «знаки часу», послані від Бога, повчаючи про них Народ Божий. Пророком є той, хто насамперед здатен побачити та на повний голос сказати про вади, недоліки, недоречності, слабкості власного народу, власної Церкви. Однак, при цьому пророче критичне слово не має руйнувати – воно кличе, надихає, спонукує до дій, до зростання.

Ми мріємо саме про такого Главу Церкви, ми надіємося, що таким Главою буде Блаженніший Святослав. Такі сподівання реально мотивовані. У схвальному хвилюванні «молодого» Патріарха стосовно отриманого від Господа і Церкви хреста вгледжуємо велике в його коментарі на привітання митрополита РПЦ Іларіона. Привітання Голови ВЗЦЗ (Відділу зовнішніх церковних зв'язків) – нечувана подія. Уперше за всю історію двох Церков Московська Патріархія офіційно вітає новообраного Предстоятеля УГКЦ! Безумовно, що таке привітання великою мірою є даниною церковній дипломатії. Дипломатична служба чудово поставлена в РПЦ. Однак, ми чудово знаємо, що досі дипломатія РПЦ стосовно УГКЦ зводилася тільки до ультиматумів. А тут сподівання на

«конструктивний діалог»! Щоправда, такі сподівання ґрунтуються на новій ініціативі до співпраці між РПЦ і Католицькою Церквою, озвучені саме митрополитом Іларіоном. Запропоновано здійснювати співпрацю в рамках «стратегічного альянсу» перед лицем новітніх глобальних викликів. Виклики такі значущі, що вимагають співпраці між роз'єднаними Церквами, не чекаючи на досягнення церковного сопричастя. Відродно, що програма співпраці є виключно позитивною – це не боротьба проти когось чи чогось, а намагання утвердити християнські цінності в світі. Як згадує Глава УГКЦ, ще до скликання виборчого Синоду УГКЦ він у ранзі єпископа Аргентинського брав участь у православно-католицькій конференції з питань створення «стратегічного альянсу», де виступав і митрополит Іларіон. Блаженніший Святослав позитивно відгукнувся на виступ Іларіона, цитуючи окремі тези: «Ми не мусимо боротися з ісламом в Європі, але мусимо боротися за силу християнства. Ми не хочемо виступати проти абортів, але боротися за людське життя». Загалом коментар Блаженнішого Святослава на пропозицію РПЦ до співпраці чіткий і зрозумілий: «Я почувуюся комфортно в такому альянсі». Велике у відповіді Патріарха полягає в тому, що це відповідь рівноцінного і рівноправного партнера. Адже досі ми вважали, що нам суджено лише нести хрест, а не бути носіями ідей та їхніми реалізаторами. У позиції Блаженнішого Святослава великим є те, що він відмовляється від «окопних позицій» Церкви у стосунках зі світом, відкидає песимізм «пророків апокаліптичних нещасть».

За цією відповіддю стоїть і «пророча візія». Існує один духовний закон: відносини у суспільстві складаються на взірць відносин, що формуються і реалізуються у внутрішньому житті Церкви (секуляризований світогляд вбачає зворотну закономірність: Церква є відображенням суспільних відносин). Те ж стосується і міждержавних відносин – вони залежать від того, який тон зададуть у своїх відносинах Церкви. Участь УГКЦ у православно-католицькому «альянсі», конструктивний діалог між РПЦ і УГКЦ однозначно сприятиме розвиткові по-справжньому партнерських відносин України як із Заходом, так і з Росією. При цьому УГКЦ і Українська держава не плестимуть у фарватері накинутої ззовні політики, не перебуватимуть у пасивній ролі «містка» між Сходом і Заходом, а виступатимуть як повноцінна помісна Церква і самобутня цивілізаційна платформа.

У світлі «пророчої візії» слід розглядати і візит новообраного Глави УГКЦ до Ватикану. Це не просто візит ввічливості, лояльності чи виявлення церковного сопричастя. За словами Блаженнішого Святослава, він їде до Риму, щоб розповісти папі про те, який поступ здійснила наша Церква в своєму дозріванні до патріархату. Патріархат – це не справа регалій, честі чи посад, а вимога нової евангелізації, як в Україні, так і по всьому світу, де тільки-но проживають вірні нашої Церкви. Глава УГКЦ вбачає суть нової евангелізації в «інкультурації», стоячи на позиціях Святоотцівського Передання. Це свідчить не лише про формальну освіченість доктора богослов'я Святослава Шевчука, на академічних титулах якого так захоплено наголошувалося у ЗМІ, а про значну богословську зрілість Патріарха УГКЦ.

То ж у щасливу путь, Патріарше Святославе!

P.S. До речі, якщо РПЦ спроможеться на справжній «конструктивний діалог» з УГКЦ, то отримає партнера у відродженні російського християнства, яке перебуває в серйозній кризі. Москві не слід забувати, що світоч християнської віри на московські землі було

принесено з Києва – «Руського Єрусалиму». Нам же, спадкоємцям древньої Київської Митрополії слід пам'ятати, що ми маємо перед росіянами певний духовно-історичний борг – незавершену інкультурацію Євангелія, що й є справжньою причиною сучасної кризи християнства в Росії. Адекватна ж інкультурація передбачає доглибинне преображення всього життя народу, а не лише поверхневу інституційно-обрядову плівку на національному тілі. Чи не тому Промисл так до болі тісно зводить наші народи?

Див. також Блог Дрогобицької Духовної Семінарії на RISU.